

Richtlijn Toekomstgericht werken

Publicatie november 2025



Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming



Inhoud van deze presentatie

- Doelgroep en definitie
- Producten
- Waarom een nieuwe richtlijn?
- Een richtlijn in een nieuw jasje
- Opbouw van de richtlijn
- Uitgangsvragen
- Bouwstenen en kernaanbevelingen
- Aan de slag met de richtlijn
- Colofon

Doelgroep en definitie



Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

► Doelgroep en definitie

Doelgroep

- Professionals in de jeugdhulp en jeugdbescherming die jongeren van 16 tot 27 jaar begeleiden naar zelfstandigheid en (jong)volwassenheid.
- Ook: jongerenwerk, wijkteams, onderwijs, maatschappelijke opvang, volwassenen-ggz.

Wat is toekomstgericht werken?

- Een integrale aanpak in de begeleiding van jongeren naar volwassenheid, vanuit een persoonlijke, gelijkwaardige en coachende benadering.



Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

Producten

- **Richtlijn Toekomstgericht werken**

Toekomstgericht werken | Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming

- **Routekaart**

Routekaart Toekomstgericht werken

- **Informatie voor ouders**

Van jeugd naar volwassenheid | Nederlands Jeugdinstituut

- **Hulp bij implementatie**

Hulp bij implementatie | Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming

Waarom een nieuwe richtlijn?



Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

► Waarom een nieuwe richtlijn?

- De overgang naar volwassenheid is een spannende en kwetsbare fase in een mensenleven;
 - Het is een 'taai' vraagstuk, geworteld binnen systemen en kaders, regels en afspraken, kennis en houding van professionals.
 - Jongeren ervaren dat de hulpverlening in deze fase tekortschiet
 - Professionals worstelen met een goede aanpak
 - Er is steeds meer kennis, maar deze is nog geen gemeengoed
 - Er is veel diversiteit in aanpak.
-
- Kortom: zowel jongeren als opvoeders, professionals en beleidsmakers zijn op zoek naar houvast en handelingsperspectief.



**Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming**

► Een richtlijn in een nieuw jasje

- De richtlijn is volledig online beschikbaar
- De routekaart wijst je snel de weg in de richtlijn
- Er is een uitgebreide zoekfunctie op de site
- Kernaanbevelingen staan centraal
- Met doorklikken kom je bij uitgebreidere informatie
- Informatie voor ouders op [Van jeugd naar volwassenheid | Nederlands Jeugdinstituut](#)



Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

Opbouw en uitgangsvragen



Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

► Opbouw van de richtlijn

1. Kernaanbevelingen (samenvatting van de aanbevelingen)
2. Introductie (o.a. achtergrond, doel, doelgroep, randvoorwaarden)
3. Werkrelatie
4. Aanpak en interventies
5. Samenwerken met het informele netwerk
6. Verantwoording en bronnen



Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

► Uitgangsvragen

1. Hoe bouw je als jeugdprofessional een **goede werkrelatie** op als basis voor de begeleiding van jongeren naar een passend en duurzaam toekomstperspectief van waaruit zij hun leven zelf en zo zelfstandig mogelijk vorm kunnen geven?
2. Hoe kun je als jeugdprofessional **een jongere ondersteunen** bij het **vormen van een beeld** van het eigen leven in de (nabije) toekomst?
3. Hoe ondersteun je de jongere bij het **concreter maken en realiseren** van het eigen **toekomstperspectief**?
4. Hoe kun je als jeugdprofessional samen met de jongere het **sociale netwerk** van jongeren in kaart brengen, zo nodig versterken en gezamenlijk in stelling brengen, en welke kennis en instrumenten zijn daarvoor beschikbaar?



Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

► Bouwstenen en kernaanbevelingen

- Werkrelatie
- Aanpak en interventies
- Samenwerken met het informele netwerk



Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

Werkrelatie



Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

► Opbouwen van een werkrelatie

- Een veilige werkrelatie opbouwen
- Vanuit de behoeften van de jongere werken
- Bij de leefwereld en ontwikkeling van de jongere aansluiten
- Professionele houding vormgeven
- Met de leefwereld en ontwikkeling van LVB-jongeren rekening houden
- De werkrelatie onderhouden
- De werkrelatie afbouwen



Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

► Kernaanbevelingen Werkrelatie

- Leer de jongere kennen: **Neem de tijd**, ook om een vertrouwensband op te bouwen en blijf hierin investeren. Wees hierbij **nieuwsgierig** naar de familieachtergrond en voorgeschiedenis, dromen, wensen en talenten. **Laat jezelf zien** in het contact en durf bespreekbaar te maken wat je ziet en ervaart bij de jongere.
- Zorg voor een **veilige en constructieve relatie**. Neem de jongere serieus, met aandacht voor sterke kanten en moeilijkheden. **Leg uit wat je rol is**, maak samen duidelijke afspraken over wat jullie van elkaar kunnen verwachten en **reflecteer** tijdens het proces op de werkrelatie.
- Werk vanuit de **behoefte van de jongere**. Onderzoek samen wat belangrijk en urgent is voor de ontwikkeling en pak dit met de jongere aan. Sta hierbij **naast de jongere**, sluit aan op het **tempo en de prioriteiten**. Zo help je de **regie** over het eigen leven te nemen en te houden.



Aanpak en interventies



Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

► Aanpak en interventies

- Toekomstdromen en wensen van jongeren ontdekken
- Bij specifieke behoeften van jongeren (LVB, autisme) aansluiten
- Tools voor creativiteit en verbeeldingskracht inzetten
- Doelen opstellen en toekomstplan maken
- Stappen zetten richting toekomstperspectief
- Voor aanhoudende begeleiding zorgen



Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

► Kernaanbevelingen Aanpak en interventies

- **Beoordeel hoe de jongere naar de toekomst kijkt.** Onderzoek of de jongere zich bezighoudt met de toekomst en in hoeverre de jongere al over de nodige vaardigheden beschikt om zichzelf in een toekomstige situatie voor te stellen. Kijk ook wat er nodig is voor de jongere om zich vanuit de persoonlijke situatie op de toekomst te richten.
- Help de jongere een **positief toekomstbeeld te creëren**. Dat doe je door voldoende aandacht te besteden aan een breed scala aan factoren op meerdere leefgebieden. Ondersteun de jongere bij het **ontdekken** van belangrijke interne factoren, zoals **waarden en talenten**, en bij externe factoren, zoals beschikbare bronnen en kansen in de omgeving. Zet tools in om hoop, **creativiteit en verbeeldingskracht te stimuleren**.
- Help de jongere om vanuit het toekomstbeeld concrete doelen te stellen. Ondersteun zo nodig bij het maken van een eigen **motiverend en concreet toekomstplan**.
De vorm van dit plan is vrij en hangt af van de behoefte van de jongere.



► Kernaanbevelingen Aanpak en interventies

- Stimuleer de jongere vanuit het hier en nu om met **kleine stappen** het toekomstperspectief verder te verkennen en kleine positieve ervaringen op te doen. Creëer actief mogelijkheden voor de jongere om met elementen uit het toekomstperspectief te **experimenteren**.
- Stimuleer dat de jongere met leeftijdsgenoten, volwassenen en eventueel ervaringsdeskundigen **praat over** (gedeeld) **verleden en toekomstperspectief**. Zo gaat het onderwerp meer leven, en ontdekt de jongere dat anderen tegen dezelfde vragen en problemen aanlopen. **Reflecteer samen** regelmatig op deze verkenning
- Zorg voor **aanhoudende begeleiding** van de jongere en kijk waar extra hulp of **vervolgondersteuning** nodig is. Investeer in **duurzame betrokkenheid van belangrijke personen** of een mentor uit het eigen netwerk. Ga na of het **vangnet** actief kan signaleren wanneer het niet goed gaat met de jongere en de drempel kan verlagen om hulp te ontvangen. Zorg ervoor dat de jongere weet wat de **route** is **naar hulpverlening** als de jongere echt geen hulpverlening meer wil ontvangen of nu geen hulp nodig heeft.



A photograph of three young people standing against a green wooden wall with peeling paint. On the left is a young man with dark hair wearing a grey hoodie and light blue jeans. In the center is a young woman with long dark hair wearing an orange cable-knit sweater and grey jeans. On the right is a young man with short dark hair wearing a blue zip-up hoodie and black pants. A white semi-transparent box is overlaid on the right side of the image, containing text and a logo.

Samenwerken met het informele netwerk



Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

► Samenwerken met het informele netwerk

- Informele netwerk in kaart brengen
- Instrumenten voor jongeren met LVB inzetten
- Het sociale netwerk uitbreiden en versterken
- Ervaringsdeskundigheid inzetten
- Een mentor of steunfiguur betrekken
- (Pleeg)ouders/verzorgers ondersteunen en hun rol versterken
- Het informele netwerk waarderen, informeren en respecteren



**Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming**

► Kernaanbevelingen Samenwerken met het informele netwerk

- Bespreek **vanaf de start** van de begeleiding met de jongere waarom steun vanuit het sociale netwerk belangrijk is. Ga samen na op welke momenten de jongere behoefte heeft aan steun en wat die moeilijk vindt aan het vragen van steun. **Onderzoek van welke mensen de jongere steun ervaart** — ook online - en wat hun rol en betekenis is. Kijk samen met de jongere wie in het sociale netwerk **langdurig kunnen ondersteunen** bij een of meer doelen in het toekomstplan.
- **Investeer in de uitbreiding van het netwerk** bij jongeren die geen of een klein netwerk hebben. Verken hierbij met de jongere of die behoefte heeft aan een vrijwillige mentor of steunfiguur. **De jongere bepaalt** wie deze mentorrol vervult, ook wanneer je als professional twijfels hebt over deze keuze.
- Zorg ervoor dat het sociale netwerk zich **gewaardeerd**, goed **geïnformeerd** en **gefaciliteerd** voelt. Maak **duidelijke afspraken** wie van hen welke rollen en verantwoordelijkheden vervult en hoe jullie samenwerken. **Ondersteun en versterk** ook waar mogelijk de (pleeg)ouders/verzorgers van de jongere in hun rol, dat doe je door hen serieus te nemen en te **focussen op hun sterke kanten**.

► Aan de slag met de richtlijn

Vragen voor reflectie & actie, om (met je team) te beantwoorden:

- Welke aanbevelingen voer je al uit?
- Wat verrast je in deze richtlijn?
- Wat is nieuw voor je in deze richtlijn?
- Waar zie je knelpunten of spanningen tussen de richtlijn en jouw werkwijze?
- Welke stappen kun je zetten om de richtlijn meer te integreren in je werk?
- Hoe kun je deze richtlijn blijvend onder de aandacht houden?

Meer lezen:

[Hoe kun je een richtlijn gebruiken? | Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming](#)



Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

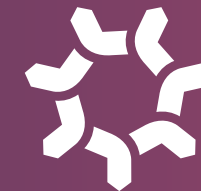
Colofon

Uitvoering: Verwey-Jonker Instituut, Hogeschool Inholland, Hogeschool van Amsterdam en Levvel in samenwerking met het Nederlands Jeugdinstituut, de ontwikkelwerkgroep, de klankbordgroep jongeren en de klankbordgroep professionals

Auteurs: Marjolijn Distelbrink, Marte Wiersma, Marian Zandbergen en Brechje Kuipers

Betrokken beroepsverenigingen: NVO, NIP en BPSW

Publicatie: november 2025



Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

Meer informatie?

www.richtlijnenjeugdhulp.nl

Schrijf je in voor de [Nieuwsbrief | Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming](#)



Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming